

การประยุกต์ใช้หลักสัมมาวาจาในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมของ
ชุมชนตำบลสำนักเต๊ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา*
APPLICATION OF THE SAMMAVACA PRINCIPLE TO PROMOTE
THE MULTICULTURAL SOCIETY OF SAMNAKTAE0 SUB-DISTRICT
COMMUNITY, SADA0 DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

พระอธิการสมศักดิ์ ธมฺมโชโต (เรืองสุวรรณ)*, พระครูวิจิตรศีลาจาร, พระครูโฆสิตวัณณานุกูล, พระครูวิจิตรรัตนวัตร,
พระครูวาทีธรรมวิภา

Phraathikarn Somsak Thammachoto (Ruangsuvan)*, Phrakru Wijitsilajarn, Phrakru Kositwattananukul, Phrakru Wichitrarattanawat,
Phrakru Wateethammawipat

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Master of Buddhism Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: mysomsak255@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักเต๊ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาหลักสัมมาวาจาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 3) เพื่อการประยุกต์ใช้หลักสัมมาวาจาในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักเต๊ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะสำรวจและเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ประมวลผล สรุปผล และนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สังคมพหุวัฒนธรรม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติและศาสนา การอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักเต๊วเป็นการอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยกัน และดำเนินชีวิตตามหลักการทางศาสนาที่ตนเคารพนับถือ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม 2) สัมมาวาจา หมายถึง การเว้นจากการพูดไม่ดีหรือพูดทุจริตทางวาจา ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 2.1) การงดเว้นจากการพูดเท็จ พูดแต่คำจริง ดำรงคำสัตย์ 2.2) งดเว้นจากการพูดส่อเสียด ฟังจากข้างนี้แล้วไม่ไปบอกข้างโน้น เพื่อให้คนหมู่นี้แตกร้าวกัน 2.3) งดเว้นจากการพูดคำหยาบ กล่าวแต่คำที่ไม่มีโทษเพราะเหตุ ขวนให้รัก จบใจ 2.4) ละคำเพ้อเจ้อ เว้นขาดจากคำเพ้อเจ้อ พูดแต่คำ ที่เป็นจริง 3) การประยุกต์ใช้หลักสัมมาวาจาในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักเต๊ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม วาจาเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ ถ้าใช้คำพูดที่เหมาะสม ก็จะเป็นการสร้างความรักความสามัคคีทั้งระดับ ครอบครัว ชุมชน สังคม และสามารถอยู่ร่วมกันได้ภายในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสันติสุข

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, หลักสัมมาวาจา, การส่งเสริม, สังคมพหุวัฒนธรรม

* Received October 14, 2024; Revised November 2, 2024; Accepted November 10, 2024

Abstract

The objectives of the study were 1) To study the concept lifestyle in the Multicultural Society of Samnaktaeo Sub-district Community, Sadao District, Songkhla Province, 2) To investigate Samavaca principle in the Theravada Buddhist scriptures, 3) To apply the Samavaca in promoting the multicultural society of the Samnaktaeo Sub-district Community, in the life of people in the Samnaktaeo Sub-district Community, Sadao District, Songkhla Province. It is a qualitative research the researcher will survey and collect data through in-depth interviews. The data will be analyzed, summarized, summarized, and presented in a descriptive writing format. Findings were as follows: 1) A multicultural society is a society with a diversity of both races and religions. To live together of the multicultural society of the Samnaktaeo sub-district community is a dependent coexistence and living according to the religious principles that they follow both at the family, community, and social levels, 2) Samavaca means abstaining from false speech ,consisting of four aspects: 2.1) Refraining from telling a lie, speaking truthful words, 2.2) Abstaining from instigating others by inciting two sides of people to break them apart, 2.3) Refraining from speaking harsh words, uttering only sweet words that are pleasant to hear, 2.4) Abstaining blathered speech and speaking only truthful words, 3) The application of the principle of Samavaca in promoting a multicultural society in the community of Samnaktaeo Subdistrict, Sadao District, Songkhla Province are applied at the family, community and social levels. Verbal statement is the beginning of human relationship. If right and proper words are uttered, it will create love and harmony at all levels; family, community, society, and people can coexist peacefully in a multicultural society.

Keywords: Application, Samavaca Principle, Promotion, Multicultural Society

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบัน ถือเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า สังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง สังคมที่มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากพร้อมด้วยวัฒนธรรมและภาษาที่ติดตัวคนเหล่านี้มาจากบ้านเกิดเมืองนอน และเกิดจากการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชน (อมรา พงศาพิชญ์, 2557) โดยการผสมผสานระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของไทยในปัจจุบันมีลักษณะและความท้าทายที่น่าสนใจหลายประการ เช่น วัฒนธรรม ศาสนา ชาติพันธุ์ อายุ เพศ ชนชั้นทางสังคมและการศึกษาจึงเป็นตัวกำหนดให้บุคคลมีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกและการกระทำในลักษณะที่แตกต่างกันหนึ่งในพื้นที่ ตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีสังคมพหุวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วยชาวไทยพุทธชาวไทยมุสลิมและชาวไทยเชื้อสายจีน ทั้งยังมีลัทธิความเชื่ออื่น ๆ วิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี สังคม วัฒนธรรม จารีตประเพณี จากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมอย่างกลมกลืนจะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขแต่ความต่างระหว่างวัฒนธรรมประเพณีเหล่านี้อาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคมหลักสัมมาวาจา เจรจาชอบ คือ การเว้นจากทุจริต 4 เว้นจากการพูดเท็จ รวมทั้งสัจวาจา พูดความจริง เว้นการพูดส่อเสียด พูดคำสมานสามัคคี เว้นการคำพูดคำหยาบพูดคำอ่อนหวาน สุภาพ และ เว้นการพูดเพ้อเจ้อ พูดคำมีประโยชน์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2549) หลักสัมมาวาจา เป็นองค์มรรคในอริยมรรค 8 (ที.ปา. (ไทย) 15/317/257) คือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมาภิมันตะ

สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งด้วยปัญญาสำหรับขจัดความเขลา ความหลงผิด ความทุกข์ เพื่อให้การดำเนินชีวิตในศีลธรรมอันดีงาม วาจาเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะวาจาเป็นกระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการดำรงอยู่ของมนุษย์ซึ่งมนุษย์ได้ต่อสู้กับธรรมชาติและดิ้นรนเพื่อการมีชีวิตอยู่รอดในสังคม จึงได้ใช้การสื่อสารด้วยการพูดคุยเป็นเครื่องมือช่วยให้กระทำสิ่งต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากหลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวกับการพูดที่ทรงแสดงหลักธรรมในด้านพฤติกรรมที่แต่ละคนแสดงออกต่อกัน ต้องรู้จักสำรวมในการพูด การพูดสุภาพ อ่อนหวาน พูดคุยด้วยความรัก ความเมตตาต่อกันสร้างมิตรไมตรีต่อกัน การใช้ถ้อยคำเป็นที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะอย่างสงบสุขและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (พระสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), 2554)

ชุมชนตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 80 ผู้นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 20 ซึ่งเป็นพื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรมที่มีปัญหาระหว่างวัฒนธรรมทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม อาหารและวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกัน เช่น กิจกรรมงานวัดต่าง ๆ งานทอดกฐินทอดผ้าป่า ซึ่งมีชาวไทยมุสลิมจะมาร่วมกันพัฒนาวัด เช่น กวาดขยะ ช่วยงานที่สามารถทำได้แล้ว ส่วนชาวไทยพุทธ เวลาถึงงานที่เกี่ยวกับไทยมุสลิม ก็จะไปช่วยกันพัฒนาเช่นกัน ความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างทางความเชื่อ แต่เราสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยการใช้หลักจริยศาสตร์สังคมในเรื่อง ปิยวาจา นั้น ผู้ใช้จำต้องมีสติควบคุมตนเอง และสามารถบังคับจิตใจตนเองได้ทุกขณะ (สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร), 2541)

การใช้สัมมาวาจาเป็นเครื่องมือสื่อสาร ในการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม ชุมชนบ้านห้วยคู ตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ให้ยั่งยืนและเป็นชุมชนต้นแบบ โดยการสื่อสารด้วยวาจาที่อ่อนหวาน ไพเราะ อ่อนโยนในการสร้างความสัมพันธ์ไมตรีซึ่งกันและกัน เน้นการยอมรับความแตกต่างทางภาษา ศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรม บนพื้นฐานการยอมรับสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของบุคคล โดยให้อีกฝ่ายแก่คนกลุ่มน้อยที่มีชีวิตอยู่บนความแตกต่างให้ได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถทำให้ชุมชนบ้านห้วยคู ตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา อยู่ร่วมกันได้ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสัมมาวาจาในสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนบ้านห้วยคู ตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาหลักสัมมาวาจาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
3. เพื่อการประยุกต์ใช้หลักสัมมาวาจาในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร โดยได้มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้

1.3 ศึกษาข้อมูลภาคสนาม จะใช้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลสำคัญในชุมชนที่ต้องการสัมภาษณ์/ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 รูป/คน

2. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิและจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลสำคัญในชุมชน

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

2.3 สรุป อภิปรายผล และแสดงข้อเสนอแนะ

2.4 จัดทำเป็นเล่มวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักแต้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จากการลงสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ชุมชนตำบลสำนักแต้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 80 ผู้นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 20 ซึ่งเป็นพื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรมที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตระหว่างวัฒนธรรมทั้งในด้าน การติดต่อสื่อสาร ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม อาหารและวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกัน เช่น กิจกรรมงานวัดต่าง ๆ งานทอดกฐินทอดผ้าป่า ซึ่งมีชาวไทยมุสลิมจะมาร่วมกันพัฒนาวัด เช่น กวาดขยะ ช่วยงานที่สามารถทำได้แล้ว ส่วนชาวไทยพุทธ เวลามีกิจกรรมเกี่ยวกับไทยมุสลิม ก็จะไปช่วยกันพัฒนาเช่นกัน ความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างทางความเชื่อ แต่เราสามารถอยู่ร่วมกันได้ การใช้สัมมาวาจาเป็นเครื่องมือสื่อสาร ในการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม ชุมชนบ้านห้วยคู ตำบลสำนักแต้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ให้ยั่งยืนและเป็นชุมชนต้นแบบ โดยการสื่อสารด้วยวาจาที่อ่อนหวาน ไพเราะ อ่อนโยนในการสร้างความสัมพันธ์ไมตรีซึ่งกันและกัน เน้นการยอมรับความแตกต่างทางภาษา ศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรม บนพื้นฐานการยอมรับสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของบุคคล โดยให้โอกาสแก่คนกลุ่มน้อยที่มีชีวิตอยู่บนความแตกต่างให้ได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกชุมชนบ้านห้วยคู ตำบลสำนักแต้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

2. หลักสัมมาวาจาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พบว่า สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ ประกอบด้วย การงดเว้นจากการพูดเท็จ การพูดเท็จ คือ เมื่อไม่รู้ บอกว่ารู้บ้าง รู้อยู่ บอกว่าไม่รู้บ้าง ไม่เห็น บอกว่าเห็นบ้างเห็นอยู่ บอกว่าไม่เห็นบ้าง พูดเท็จทั้ง ๆ รู้ เพราะเหตุตนบ้าง เพราะเหตุคนอื่นบ้าง เพราะเหตุเห็นแก่อำิสเล็กน้อยบ้าง การพูดส่อเสียด คือ เมื่อได้ยินจากฝ่ายนี้แล้วบอกฝ่ายโน้น เพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือได้ยินจากฝ่ายโน้นแล้ว บอกฝ่ายนี้เพื่อทำลายฝ่ายโน้น เมื่อเขาพร้อมเพรียงกัน ก็ยุให้แตกกันเสีย หรือเมื่อเขาแตกกันแล้ว ก็ช่วยส่งเสริมชอบเป็นพรรคเป็นพวก ยินดีความเป็นพรรคเป็นพวก ชื่นชมความเป็นพรรคเป็นพวก เป็นผู้กล่าวคำทำให้เป็นพรรคเป็นพวก การพูดคำหยาบ คือ การกล่าววาจาที่มีโทษ หยาบคาย เผ็ดร้อน ชัดใจผู้อื่น โกล่เคียดความโกรธ ไม่ใช่เป็นไปเพื่อสมานธิ การเจรจาเพื่อเจ้อ คือ การกล่าวไม่ถูกกาล กล่าวไม่จริง กล่าวไม่เป็นประโยชน์ กล่าวไม่อิงอรรด ไม่อิงธรรม กล่าวไม่เป็นวินัย เป็นผู้กล่าววาจาไม่มีหลักฐาน ไม่มีที่อ้าง ไม่มีขอบเขต ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ โดยกาลไม่ควร

3. การประยุกต์ใช้หลักสัมมาวาจาในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักแต้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ในการอยู่อาศัยร่วมกันในชุมชน มีการใช้คำพูดที่เป็นสัมมาวาจา ซึ่งเป็นพื้นฐานธรรมะ ที่ควรมีใน จิตใจ เพื่อเป็นหลักการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข ได้รับรู้ว่า สัมมาวาจาใน พระพุทธศาสนามีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) ถาสัมมาวาจา ได้แก่ การกล่าววาจาที่ดี วาจาที่มี ศีลธรรม

เพื่อประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่ได้พูดเพื่อตัวเอง คำพูดนั้นจึงนำมาซึ่งความสุข ความสงบ ไม่เร่าร้อน ไม่เดือดร้อน 2) เจตนาสัมมาวาจา ได้แก่ผู้มีเจตนาสมาทานศีลว่าจะละเว้นวจีทุจริต มีการไม่ กล่าวมั่วสวาทเป็นต้น และตั้งใจประพฤติปฏิบัติมิให้ล่วงศีลนั้น ๆ หลักสัมมาวาจา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์ในการใช้วาจาที่ทำให้เกิดเป็นที่รักใคร่กันของคนในชุมชนมากขึ้นจากที่ไม่เข้าใจกัน เป็นเหตุให้ ประชาชนในชุมชนตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเตาะจังหวัดสงขลา มีความกลมเกลียวกัน สมัคสมาน สามัคคีกัน ทำให้เป็นชุมชนที่อยู่กันอย่างสันติสุข ถึงแม้จะอยู่ด้วยกันทั้ง สอง ศาสนา แต่ไม่มีอะไร มาทำให้เราแตกแยกกันได้ ตราบใดที่เราจะใช้หลักสัมมาวาจาเข้าหากัน หลักสัมมาวาจา คือ การงดเว้นจากการพูดเท็จ การงดเว้นพูดส่อเสียด การงดเว้นพูดคำหยาบ การงดเว้นเจรจาเพ้อเจ้อ นี่นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต ของประชาชนชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม ทำให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีกันของคนในชุมชนมากขึ้น ต่างทำหน้าที่ของตนเอง ไม่ว่าร้ายของใคร ตลอดถึงการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกิจการงานด้วยกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัมมาวาจาในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา” โดยผู้วิจัยนำมาอภิปรายได้ ดังนี้ สังคมพหุวัฒนธรรม คือ สังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนจากหลากหลายทั้งวัฒนธรรม เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา และประเพณีปฏิบัติที่มีความแตกต่างกัน เนื่องมาจากกระบวนการคิดและสัญลักษณ์ที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรม ปัจจัยทางศาสนา เชื้อชาติ อายุ เพศ ชนชั้นทางสังคมแตกต่างกัน ซึ่งมาอยู่ร่วมกันในสังคมเดียว โดยแต่ละกลุ่มก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาที่ตนเคารพนับถือ ทั้งระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาคำพอง สททวโร (วันจะนะสุข) วิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาในชุมชนทั้งสองศาสนาที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางศาสนา และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ภายใต้ภาวะความต่างนั้น กลับเป็นการหลอมรวม และผสมผสานวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ ของประชาชนในชุมชน ทั้งสองศาสนา ในชุมชนแห่งนี้ วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ จึงซึมซับและหลอมรวมกัน โดยไม่มีความเป็นเชื้อชาติหรือศาสนาแบ่งกันประชาชนในชุมชน มีการดำเนินชีวิตและอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของการจัดการศึกษา อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรม และพิธีกรรมทางศาสนา (พระมหาคำพอง สททวโร (วันจะนะสุข), 2561) อีกทั้ง ยังมีการวิจัยของ พระครูปลัดไพรัช จันทโร (กาญจนแก้ว) ได้วิจัยเรื่อง “ การอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธและมุสลิม ในเขตพื้นที่อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนบนความแตกต่างทางศาสนาในชุมชนชาวพุทธและมุสลิม” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวแปรในด้านความสัมพันธ์ระหว่างชาวพุทธและมุสลิม มีความเห็นในการอยู่ ร่วมกันทั้งกลุ่มที่มีจุดยืนที่แตกต่างทางประเพณีและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีหลักความเชื่อที่แตกต่างแต่ไม่แตกแยกสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยอาศัยพบปะพูดคุยอาศัยความเป็นมิตรความเป็นเพื่อนและไม่นำหลักความเชื่อมาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน (พระครูปลัดไพรัช จันทโร (กาญจนแก้ว), 2561)

หลักสัมมาวาจา เป็นองค์ประกอบหนึ่งของมรรค 8 ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึง การพูดที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ การมีสัมมาวาจาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสงบสุขและความเข้าใจระหว่างบุคคล สัมมาวาจาประกอบด้วยหลักการหลีกเลี่ยงคำพูดที่ไม่ดี และเน้นการใช้คำพูดในทางที่สร้างสรรค์หลักของสัมมาวาจาสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ข้อ 1) ไม่พูดเท็จ คือ การไม่พูดโกหกหรือบิดเบือนความจริง คำพูดควรเป็นความจริง ไม่หลอกลวงผู้อื่น เพราะการพูดเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดและความขัดแย้ง 2) ไม่พูดส่อเสียด คือ

การไม่พูดในลักษณะที่สร้างความแตกแยกหรือสร้างความขัดแย้งระหว่างผู้อื่น เช่น การพูดนินทา การยุแหยให้คนอื่นทะเลาะกัน คำพูดควรส่งเสริมความสามัคคีและความปรองดอง 3) ไม่พูดคำหยาบ คือ การไม่ใช้คำพูดที่หยาบคายหรือทำร้ายจิตใจผู้อื่น คำพูดควรสุภาพ อ่อนโยน และเคารพในความรู้สึกของผู้อื่น 4) ไม่พูดเพ้อเจ้อ คือ การไม่พูดเรื่องที่ไร้สาระ หรือไม่มีประโยชน์ คำพูดควรตรงประเด็น มีสาระ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหลัก สัมมาวาจา ได้แก่ พูดจา อยู่ในขอบเขตของการไม่พูดเท็จ ไม่โกหก ไม่หลอกลวง พูดอย่างไม่มีมารยาสาโดยเสแสร้ง แกล้งพูด ไม่พูดคำหยาบคาย ไม่พูดคำส่อเสียด ให้เกิดความแตกร้างสามัคคีไม่พูดจาเพ้อเจ้อหาสาระมิได้ นำรำคาญ ยังมีการศึกษาของ พระอนุรักษ์ อนุรักษิโต (รัฐธรรม) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัว ของนักเรียนโรงเรียนกัลยาณิศรัทธมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้วาจาสุภาพอ่อนหวาน เคารพให้เกียรติกันและกัน และ 2) สังคมแห่งความเสียสละ คำพูดที่มีประโยชน์ และมีเหตุผล และ 3) ประโยชน์ของสัมมาวาจาสถาบันครอบครัว คือ การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการใช้สัมมาวาจาย่อมจรรโลงสังคมให้อยู่เย็น สงบสุข และสามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง สถาบันครอบครัว หรือผู้บริหารในทุกระดับ ทุกองค์กร สัมมาวาจาจึงเป็นแนวทางในการสร้างสันติภาพของคนในชาติและ สังคมโลก อย่างยั่งยืนสืบไป (พระอนุรักษ์ อนุรักษิโต (รัฐธรรม), 2562) อีกทั้งยังมีการวิจัยของ กัลยรัตน์ คำคุณเมือง ได้วิจัยเรื่อง “พุทธวิธีการใช้หลักสัมมาวาจาในการสร้างคุณธรรมเพื่อธุรกิจขายตรง” ผลการวิจัยพบว่า วิธีการใช้หลักสัมมาวาจาในการประกอบธุรกิจขายตรง คือ ต้องเริ่มจากการเป็นผู้ฟังที่ดี ฟังให้รู้ ดูให้เห็น ทำให้เป็น เชื่อมโยงต่อกันอย่างขาดจากกันไม่ได้ เพราะผู้พูดจะรับรู้จิตของผู้ฟังก่อนว่า ความต้องการที่แท้จริงเขา คือ อะไร มีนิสัยแบบไหน ระหว่างที่ฟังฟังด้วยสติ คิดวิเคราะห์ตาม เมื่อคู่สนทนาพร้อมจะฟังเรา เราสามารถที่จับประเด็นที่จะพูดให้ตรงตามเป้าประสงค์ที่ผู้ฟังต้องการ ด้วยการพูดที่จริงใจ ภาษาที่สื่อสารกันอย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่สุภาพ ถูกต้องตามความเป็นจริง (กัลยรัตน์ คำคุณเมือง, 2560)

การประยุกต์ใช้หลักสัมมาวาจาในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักแต้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างความเข้าใจ ความเคารพ ความสามัคคีระหว่างกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา และภาษาแตกต่างกัน ในสังคมที่ประกอบด้วยความหลากหลาย การใช้คำพูดอย่างมีสติและสร้างสรรค์สามารถช่วยลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ การพูดความจริงโดยไม่บิดเบือนหรือให้ข้อมูลที่ผิดเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความไว้วางใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ หากมีความเข้าใจผิดหรือข่าวลือ คำพูดที่จริงใจและถูกต้องจะช่วยลดความขัดแย้งและป้องกันการแพร่กระจายของความเกลียดชัง การไม่พูดยุแหยหรือสร้างความขัดแย้งระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม ศาสนา หรือชาติพันธุ์เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความสงบสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม คำพูดที่มีเจตนาให้กลุ่มต่าง ๆ แตกแยกหรือทะเลาะกันจะนำไปสู่ความรุนแรงและความขัดแย้งการใช้คำพูดที่สุภาพและเคารพต่อวัฒนธรรม ความเชื่อ และศาสนาของผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่มีความหลากหลาย การพูดในเชิงเหยียดหยามหรือดูถูกจะสร้างความไม่พอใจและขัดขวางการอยู่ร่วมกันในการสื่อสารระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ควรพูดในเรื่องที่มีประโยชน์และเป็นสาระ เพื่อช่วยส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมของกันและกัน การพูดอย่างสร้างสรรค์และไม่เสียเวลาไปกับการพูดคุยในเรื่องที่ไร้สาระหรือเป็นการทำให้เกิดความไม่เข้าใจ จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองที่เป็นประโยชน์ และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนิธิ ปิยะศิริพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง “ชุมชนพหุวัฒนธรรมท่ามกลางวาทกรรมชาตินิยมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เห็นต่างได้มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การต่อสู้กับรัฐบาลไทยจากเดิมที่เน้นการสู้รบด้วยกองกำลังติดอาวุธและมีฐานที่มั่นในป่าและภูเขาจนในที่สุดก็ต้องยอมรับว่าไม่สามารถเดินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ คือ การแบ่งแยกดินแดนปกครองตนเอง จึงได้คิดยุทธศาสตร์การต่อสู้ขึ้นมาใหม่ คือ การสร้างฐานการต่อสู้จากชุมชน หรือเรียกว่า สร้างฐานมวลชนจัดตั้ง เริ่มตั้งแต่ปี 2525 โดยการสร้างอุดมการณ์การแบ่งแยก

ดินแดนเพื่อปกครองตนเองของชนชาติมลายูด้วยการปลุกจิตสำนึกมวลชนให้ต่อสู้และต่อต้านรัฐไทยให้เกิดขึ้นในชุมชนเป้าหมาย ซึ่งจิตสำนึกนี้กลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าเกิดขึ้นจากการปลุกฝังฐานคิด (ณัฐินี ปิยะศิริพันธ์, 2561) อีกทั้ง งานวิจัยของ พระวีระพจน์ ชาติธรรมโม (ผลจันทร์) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของสตรีชาวพุทธในการเสริมสร้างชุมชนสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาชุมชนบ้านนอก ต.บ้านนอก อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและผลกระทบแบ่งเป็น 3 ด้าน 1) ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต คือ ปัญหาความพิการ ปัญหาความโศกเศร้าเสียใจ ความกลัว และความหวาดระแวง 2) ด้านเศรษฐกิจ คือ ปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การไม่มีอาชีพทำกิน ภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้น 3) ด้านสังคม ความยากลำบากในการดำเนินชีวิตด้วยโครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนไป สตรีต้องต้องลุกมาเป็นผู้นำครอบครัว การแยกตัวออกจากสังคม ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความมั่นใจ และยังขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากความกลัวในภัยและไม่ไว้วางใจในการไปมาหาสู่กับเพื่อนต่างศาสนา (พระวีระพจน์ ชาติธรรมโม (ผลจันทร์), 2561)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สังคมพหุวัฒนธรรม คือ สังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนจากหลากหลายวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ศาสนา หรือภาษาที่แตกต่างกัน ซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมเดียว โดยแต่ละกลุ่มยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติภายใต้กฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมของสังคมโดยรวม สังคมพหุวัฒนธรรมจึงเป็นสังคมที่เปิดกว้างและหลากหลาย โดยมีพื้นฐานสำคัญ คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างหลักสัมมาวาจา เป็นองค์ประกอบหนึ่งของมรรค 8 ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึง การพูดที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ การมีสัมมาวาจาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสงบสุขและความเข้าใจระหว่างบุคคล สัมมาวาจาประกอบด้วยหลักการหลีกเลี่ยงคำพูดที่ไม่ดี และเน้นการใช้คำพูดในทางที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อตัวเราเองและต่อผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุขในชีวิตประจำวันและในสังคมการประยุกต์ใช้หลักสัมมาวาจาในการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา การส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างความเข้าใจ ความเคารพ และความสามัคคีระหว่างกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา และภาษาแตกต่างกัน ในสังคมที่ประกอบด้วยความหลากหลาย การใช้คำพูดอย่างมีสติและสร้างสรรค์สามารถช่วยลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ ดังนั้น การปฏิบัติสัมมาวาจาจึงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความสามัคคีในสังคมพหุวัฒนธรรม ช่วยให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เคารพและเข้าใจซึ่งกันและกันในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้มีมติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1.1) ควรศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นอยู่แบบพหุวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชนซึ่งมีประชาชนนับถือศาสนาพุทธและอิสลาม 1.2) ควรศึกษาหลักธรรมพุทธธรรม คือ หลักสัมมาวาจา ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 1.3) ควรศึกษาประยุกต์หลักสัมมาวาจา ในพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ 2.1) จัดกิจกรรมในชุมชนให้ประชาชนให้ทำด้วยกัน เช่นการพัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาวัดวาอาราม พัฒนามัสยิด 2.2) จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงการอยู่อาศัยร่วมอย่างสันติสุขในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยรัตน์ คำคุณเมือง. (2560). “พุทธวิถีการใช้หลักสัมมาวาจาในการสร้างคุณธรรมเพื่อธุรกิจขายตรง”. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธรรมนิเทศ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .
- ณัฏฐินี ปิยะศิริพันธ์. (2561). ชุมชนพหุวัฒนธรรมท่ามกลางวาทกรรมชาตินิยมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. วารสารรัฐราษฎร์, 60(2), 66-71.
- พระครูปลัดไพรัช จนทสโร (กาญจนแก้ว). (2561). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการ วัดหงส์ประดิษฐาราม. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์, 5(2), 285-294.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2549). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระมหาคำพอง สทฺทวโร (วันจะนะสุข). (2561). “การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศักยภาพ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวีระพงษ์ ชาครธมโม (ผลจันทร์). (2561). “การมีส่วนร่วมของสตรีชาวพุทธในการเสริมสร้างชุมชนสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาชุมชนบ้านนอก ต.บ้านนอก อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี”. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2554). การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาเพื่อการบริหารงานของผู้ว่า. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- พระอนุรักษ์ อนุรักษิโต (รัฐธรรม). (2562). “การศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนกัลยาณิศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช”. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร). (2541). ธรรมะสร้างเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2557). มนุษย์กับวัฒนธรรม สังคมและวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.